

תגובות לפתיחת שדה התעופה רמון, סמוך לאילת, ליציאת נוסעים פלסטינים מיהודה ושומרון לחו"ל

1 בספטמבר 2022

עיקרי המסמך

- ב-22 באוגוסט 2022 המריאה משדה התעופה רמון סמוך לאילת טיסה ראשונה לקפריסין עליה היו נוסעים פלסטינים מחברון ובית לחם לצד נוסעים ישראלים. **הטיסה בוצעה במסגרת פיילוט חדש, בהובלת מתאם פעולות הממשלה בשטחים, אשר נועד לאפשר לפלסטינים יציאה מהארץ דרך שדה תעופה זה**¹. דובר כי בהמשך הכוונה היא גם לשלב חברות טיסה תורכיות שיטיסו פלסטינים משטחי הרשות לנופשים בתורכיה (תקשורת ישראלית, 22 באוגוסט 2022).
- יצוין, כי כדי לצאת לחו"ל נאלצו עד כה רוב הפלסטינים לצאת לירדן דרך מעבר אלנבי (מזרחית ליריחו), ולטוס לחו"ל משדה התעופה בעמאן. מיזם זה הושק גם בעקבות תלונות פלסטיניות, בעיקר בחודשי הקיץ, על עומסי תנועה גדולים בשני הכיוונים במעבר אלנבי.
- למרות שלכאורה אישור הטיסות משדה התעופה רמון יכול להקל מאד על יציאת התושבים הפלסטינים, עוררה הטיסה הראשונה גל של תגובות מחאה בקרב הפלסטינים כמו גם בקרב הירדנים. שר התחבורה ברשות, שנשלח לפגישות רשמיות בנושא עם הירדנים, אף איים בהטלת סנקציות על כל פלסטיני אשר ייסע דרך השדה. גורמים ברשות הפלסטינית טענו כי המיזם נועד לסייע לישראל והוא תוקע "טריז" בינם לבין הירדנים וקראו לציבור הפלסטיני להחרים את המיזם. בחמאס גם מתחו ביקורת על הרשות בטענה כי המהלך של ישראל תואם עמה.
- פרשנים שונים הזהירו מפני "מלכודת ישראלית" אשר נועדה לפגוע ביחסים עם ירדן. חלקם דרשו לייעל את המעבר בגשר אלנבי ולאשר את פתיחת שדה התעופה קלנדיא בירושלים. היו גם כאלה שהצביעו על "צביעות" ההנהגה הפלסטינית שלהם יש אישורי טיסה דרך נמל התעופה בן גוריון. **הירדנים מצדם הביעו מורת רוח וכעס מצעד זה העלול, לטענתם, להסב להם נזקים כלכליים משמעותיים.**

תגובות לפתיחת שדה התעופה

- מוסא רחאל, דובר משרד התחבורה ברשות הפלסטינית, ציין, כי העמדה הרשמית של הרשות היא להתנגד ליציאת פלסטינים דרך שדה התעופה רמון.** לדבריו, מדובר במיזם כלכלי ישראלי שנועד לפגוע בריבונות הפלסטינית. זהו צעד חד צדדי שנקטה ישראל ללא תיאום עם הפלסטינים כך שלרשות אין כל מידע מוקדם לגבי הפלסטינים הנוסעים (אנטוליה, 26 באוגוסט 2022).

¹ בשלב זה מדובר בפיילוט בלבד. גורמי הביטחון בוחנים את הנושא על כל צדדיו שכן מדובר בהליך מורכב שבמסגרתו יצטרכו הנוסעים לעבור הליכי בידוק שונים לצורך כניסתם לישראל ולצורך עלייתם למטוס.

◀ **עאצם סאלם, שר התחבורה ברשות,** ציין כי הם ישקלו הטלת סנקציות על כל פלסטיני אשר ייסע דרך השדה. הוא גם הדגיש כי פלסטיני שייסע דרך "רמון" ישלם את אותם מיסים שהוא משלם במעבר בגשר אלנבי. לדבריו, ציין שדה התעופה קלנדיא שייך לפלסטינים ונעשים מאמצים להעברת ההנהלה שלו לרשות (ערבי פוסט, 24 באוגוסט 2022). יצוין כי בהנחית אבו מאזן ומחמד אשתיה, שוהה שר התחבורה בימים אלה בירדן לפגישות עם עמיתו הירדני ועם שר הפנים במטרה לשפר את הליכים במעבר אלנבי. סאלם ציין כי בפגישה עם עמיתו הוחלט שירדן תממן פרויקט לשיפור המעבר בעלות של 150 מיליון דולר (כמאתיים מיליון דולרים). עוד ציין כי שדה התעופה ברמון לא מעניין אותם וכי הם ממקדים פעילותם בשיפור המעברים וביחסים עם הירדנים, אשר לדבריו, כועסים על היוזמה הישראלית (דף הפייסבוק של משרד התחבורה ברשות הפלסטינית, 31 באוגוסט 2022).

פלסטינים יוצאים לחו"ל דרך שדה התעופה רמון (ראמאללה ניוז, 24 באוגוסט 2022)

עומס נוסעים במעבר גשר אלנבי

(מימין: חשבון הטוויטר של PALDF, 17 ביולי 2022, משמאל: אולטרא פלסטין, 16 ביולי 2022)

◀ בנאום שנשא **מחמד אשתיה, ראש ממשלת הרשות,** במהלך טקס חנוכת תחנת הכוח אלראמה בבקעת הירדן בו נכח גם **ראש הממשלה הירדני, בשר אלח'צאונה,** הדגיש כי בצעד זה מעוניינת ישראל לפגוע בקשר של הפלסטינים עם ירדן וכי שדה התעופה רמון או כל שדה תעופה אחר אינם מהווים חלופה לעומק הקשר שלהם. לדבריו, איש לא התייעץ עמם בנושא והם אינם תומכים ברעיון שכן זכותם שיהיה להם שדה תעופה פלסטיני משלהם. **מי שרוצה באמת להקל על הפלסטינים שיפתח את שדה התעופה בירושלים** (בכוונה לשדה התעופה

בעטרות, צפונית לירושלים, הנקרא על ידי הפלסטינים שדה התעופה אלקדס הבינלאומי או שדה התעופה קלנדיא), **שכן זה קיים וביכולתם להפעיל אותו** (דף הפייסבוק של מחמד אשתיה, 24 באוגוסט 2022).

מחמד אשתיה נושא דברים בטקס (דף הפייסבוק של מחמד אשתיה, 24 באוגוסט 2022)

◀ **ואצל אבו יוסף, חבר הוועד הפועל של אש"ף, קרא לציבור הפלסטיני שלא לטוס דרך שדה התעופה רמון. שכן, לדבריו, ההנהגה הפלסטינית מתנגדת למהלך זה של ישראל, אשר נועד לזרות חול בעיניים ולייפות את תדמיתה של ישראל** (אנטוליה, 26 באוגוסט 2022).

◀ החזית העממית לשחרור פלסטין קראה אף היא לציבור הפלסטיני שלא לטוס דרך שדה התעופה רמון זאת משום שצעד זה רק מעמיק וכופה עליהם את "הכיבוש". לטענתה, **מהלך זה מצד ישראל נועד לפגוע בעומק היחסים בין הפלסטינים לירדן וכן גם לשפר את הכלכלה הישראלית. הפעלת שדה התעופה ברמון תשפיע באופן ישיר על הכלכלה הירדנית ועלולה להסב לה נזקים.** לטענת החזית העממית, ישראל לא תצליח לבצע את תוכניותיה שנועדו לבודד את הפלסטינים מהאומה הערבית (אלקדס, 25 באוגוסט 2022).

◀ **מחמוד אלזהאר, חבר הלשכה המדינית של חמאס, אמר כי כל האדמה הפלסטינית היא שטח כבוש, ובכלל זאת גם שדה התעופה רמון. לדבריו, הודעת ישראל (הכיבוש) על השימוש בשדה התעופה פוגעת בזכויות הפלסטינים ובזכויות חמאס, שלהן היא מתכחשת. על כן, על האזרח הפלסטיני לבחון האם הצעד שהוא עושה זה לטובת העניין הפלסטיני או לרעתו (דניא אלטון, 1 באוגוסט 2022).**

◀ **חשבון הטוויטר של שהאב, המזוהה עם חמאס, פרסם סרטון בו האשים את הרשות הפלסטינית ואבו מאזן והטיל עליהם את האחריות לפתיחת שדה התעופה רמון ליציאת הפלסטינים. על-פי הסרטון מדובר במהלך שנתקם כבר ביולי 2022 בין שר הביטחון גנץ לבין אבו מאזן והוא פוגע באופן ישיר בכלכלת ירדן. בסרטון גם מושמעת האשמה לפיה הרשות לא פעלה עד כה כדי לסכל יציאת תושביה דרך שדה התעופה רמון (חשבון הטוויטר של שהאב, 28 באוגוסט 2022).**

מימין : קריקטורה פלסטינית לפיה מדובר במעין כלא אווירי (דף הפייסבוק של מחמד סבעאנה, 22 באוגוסט 2022).
משמאל: קריקטורה פלסטינית לפיה אין שינוי עבור הפלסטינים שכן היציאה משדה התעופה רמון והחזרה דרך מעבר אלנבי הינם בשליטה מלאה של ישראל (דף הפייסבוק של מחמד סבעאנה, 24 באוגוסט 2022)

קריקטורה פלסטינית ייחודית המצדדת בשימוש בשדה התעופה רמון בשל מורכבות ותלאות הנסיעה לפלסטיני דרך מעבר אלנבי לירדן לעומת שדה התעופה רמון. "הסיפור/העניין בקיצור" (אתר החדשות אלחא'מסה בעזה, 30 באוגוסט 2022)

גם בירדן נשמעה ביקורת למהלך הישראלי כך למשל, היומון אלערבי אלג'דיד הלונדוני דיווח על **מורת רוח** וכעס בקרב הירדנים, אשר עלול לטענתם להסב נזקים כלכליים לשדה התעופה ברבת עמון (אלערבי אלג'דיד, 25 באוגוסט 2022).

התייחסויות מצד פרשנים פלסטיניים

פרשנים עצמאיים

אכרם עטא אללה, פובליציסט ופרשן פוליטי פלסטיני, ציין שעל האינטרס הירדני לגבור. שכן, לדבריו ישראל ("הגורם הכובש השולט בפלסטינים"), היא הצד המחליט במשוואה והצד החזק. ירדן לדבריו היא הצד הנפגע והיא חלשה יותר מישראל, בעוד שהרשות היא צד שולי, כיוון שהיא לא שולטת במעברים ובטיסות, ואחירתה ביהודה ושומרון הולכת ופוחתת עקב השליטה הישראלית והשחיקה הטבעית. יחד עם זאת, הדגיש עטא אללה כי רבים מבכירי הרשות טסים דרך נמל התעופה בן גוריון, ולכן אין הם יכולים למנוע מהאזרחים לטוס דרך שדה

התעופה רמון. אבל כשהאינטרס הירדני הוא לנסוע דרך המעבר עם ירדן, אזי צריך להתייחס אליו ולהשתמש בכל האמצעים ללא היסוס כדי לקיימו. לכן, האינטרס הירדני-פלסטיני חייב לנצח, ולא הישראלי (אלאיאם, 26 באוגוסט 2022).

◀ **האני אלמצרי, פובליציסט ופרשן פוליטי פלסטיני, המכהן כמנכ"ל המרכז הפלסטיני למחקרי מדיניות ומחקרים אסטרטגיים – מסאראת, כתב כי עמדתה של הרשות בנושא הטיסות משדה התעופה רמון ספגה לעג וביקורת מצד חוגים עממיים נרחבים; ראשית, לאור העובדה שברשות שתקו במשך חודשים, ורק עם הטיסה הראשונה איימו להעניש את המשתמשים בשדה התעופה רמון. שנית, כיוון שאלפים מבכירי הרשות, המגזר הפרטי, הארגונים הלא ממשלתיים ובני משפחותיהם, בעלי כרטיסי VIP ו-BMC, משתמשים בנמל התעופה בן גוריון. כדי שהרשות תוכיח כי היא רצינית בהתנגדותה, עליה לקבל החלטות בכל הדרגים, החל מאבו מאזן והוועד הפועל, ועד לראש הממשלה ושריה, שייאכפו על ידי המשטרה, מנגנוני הביטחון והמשרדים הרלוונטיים, לאסור את השימוש בשדה התעופה רמון ובנמל התעופה בן גוריון.**

◀ כמו כן לטענתו, **על הרשות לפעול מול ירדן לשיפור תנאי הנסיעה במעבר אלנבי, מבחינת הזמן, העלויות והיחס, ולהפעיל לחץ פלסטיני-ירדני על ישראל להקל על ההליכים ולפתוח את המעבר 24 שעות ביממה, כפי שהבטיח נשיא ארה"ב ביידן בביקורו האחרון (אלקדס, 23 באוגוסט 2022).**

◀ **ג'מאל זקות, חבר המועצה הלאומית הפלסטינית וממנהיגי האנתיפאדה הראשונה, טען, כי על הרשות הפלסטינית לשאת באחריותה המלאה להגן על זכויות האזרחים הפלסטינים וחופש התנועה והנסיעה שלהם בכל המעברים הקיימים, ולדרוש ממדינות ערב והעולם להתערב באופן ממשי כדי לחייב את ישראל לכללי המשפט הבינלאומי ואמנת ז'נבה, אשר מבטיחים לאזרחים הפלסטינים חופש נסיעה ולא לפגוע את ישראל לשוב לציית לכללי הסכם המעברים המבטיח ומסדיר זכות זו ללא כל הגבלה, לרבות הפעלת המעבר הבטוח בין יהודה ושומרון לרצועת עזה (אלקדס, 30 באוגוסט 2022).**

◀ **באסם ברהום, פובליציסט בעל טור קבוע ביומון אלחיאת אלג'דידה, כתב, כי ההקלות המטעות באמצעות נמל התעופה רמון לא מהוות פתרון לסבל הנסיעות עבור הפלסטינים, שכן הן קשורות במספר רב של נהלים ויעדים מוגבלים, אך הדבר החשוב ביותר הוא שלא לאפשר לישראל לנצל את סבלם של הפלסטינים בנסיעות כדי להפעיל את שדה התעופה הכושל שלהם. לדבריו, אין לאפשר לישראל לתקוע טריז בינם לבין הירדנים, שכן זו מלכודת ואסור ליפול בה (אלחיאת אלג'דידה, 30 באוגוסט 2022).**

פרשנים מזוהי חמאס

◀ **פאיז אבו שמאלה, פובליציסט מח'אן יונס המקורב לחמאס, כתב, כי לאזרח הפלסטיני יש הזכות למצוא שדה תעופה פלסטיני שדרכו הוא יכול לטוס הרחק מייסורי המעברים, אך ההנהגה הפלסטינית לא הגשימה עבורו את החלום הזה, וההנהגה הירדנית לא סיפקה מעבר קל וזול דרך שדות התעופה שלה. לדבריו, שדה התעופה רמון הוא צעד עוקף לשדה התעופה הפלסטיני בקלנדיא, ונכלל בין "שקרי ההקלות" לתושבי יהודה ושומרון, והוא צעד מקדים להעברת תושבי עזה לעולם החיצון דרך נמל התעופה הזה, במטרה לבלום את הדרישה הפלסטינית לפתיחת שדה התעופה בעזה. כל זה מחייב את המנהיגים הפלסטינים והירדנים לבחון את צעדיהם המדיניים,**

ולחזור למקור הסכסוך, שהוא הכיבוש הישראלי של השטחים הפלסטיניים ושליטת זכויותיהם של הפלסטינים (פלסטין און ליין, 25 באוגוסט 2022).

◀ **עצאם שאור, פובליציסט מקלקליה**, כתב בטורו בעיתון פלסטין כי אין הבדל בין נמל התעופה רמון לנמל התעופה בן גוריון כשם שאין הבדל בין ההתנחלויות ביהודה ושומרון לבין הערים היהודיות בתחומי הקו הירוק, שכן כולם הם בניות לא חוקיות על האדמה הפלסטינית הכבושה. גם אם הרשות תתקיים 1,000 שנה, היא לא תצליח לשכנע את הפלסטינים שיש הבדל. לדבריו, לא ייתכן שהם יאמינו שנסיעה דרך נמל התעופה בן גוריון היא מעשה לא פטריוטי, ונסיעות של בכירים ואזרחים פלסטינים דרך נמל התעופה הזה היא דבר נורמלי. כמו כן, לא ייתכן שהם יאמינו שהחרמת העבודה בהתנחלויות והחרמת סחורותיהם מעשה פטריוטי, תוך עידוד העבודה בתוך הקו הירוק וצריכת הסחורות משם (רמז ליציאת הפועלים לעבודתהבישראל) (פלסטין און ליין, 29 באוגוסט 2022).

◀ בכתבה באתר אלרסאלה (המזוהה עם חמאס) צוין, כי הרשות הפלסטינית טוענת כי היא מתנגדת לנסיעת פלסטינים דרך נמל התעופה רמון, משום שהדבר מערער את פרויקט המדינה הפלסטינית. אולם, עמדותיה הפומביות של הרשות סותרות את צעדיה בשטח, לאור נסיעות בכירה ונציגיה הדיפלומטיים דרך שדות התעופה וחברות התעופה של ישראל (הכיבוש), וכן ההקלות המופלגות מהן נהנים בכירי הרשות במעברי הגבול לישראל ולירדן. אם האזרחים הפלסטינים ישתכנעו לנסוע דרך שדה התעופה רמון במקום דרך ירדן, תאבד הרשות חלק חשוב משליטתה על נסיעות הפלסטינים לטובת ישראל (הכיבוש), ואת התשואות הכלכליות והפוליטיות הנובעות מכך, והדבר גם ישפיע לרעה על יחסיה האיתנים עם ירדן כבעלת ברית מרכזית באזור (אלרסאלה.נט, 27 באוגוסט 2022).